

בשעת נדרו שיביא מן המעשר, הרי הוא מביא מן המעשר, ובמשתנו מתבאר כיצד הוא הדין כשלא הזכיר בנדרו אלא את התודה או את הלחם.

א. האומר "הרי עלי תודה", אף שלא הזכיר בנדרו את הלחם —

יביא הוא ולחמה מן החולין, כי התודה דבר שבחובה היא שהרי נדר להביאה, ומאחר שחייב עצמו בתודה, נתחייב להביא עמה לחם, ואף הלחם דבר שבחובה הוא, ושניהם אינם באים אלא מן החולין.

ב. האומר "תודה עלי מן החולין, ולחמה מן המעשר", יביא הוא ולחמה מן החולין; ואף שאילו היה אומר "תודה ולחמה עלי מן המעשר" יכול הוא להביאם מן המעשר, וכפי שמבואר בהמשך המשנה; והטעם: כי חיובו בתודה מחייבו להביא לחם, ושוב אין בכחו לומר שיביא את הלחם מן המעשר. (1)

שנתחייבתי ב"הרי עלי", והא שמונים דתרויהו —

ואידך — הבהמה השלישית שהבאתי — תהוי לאחריות של נדרי, ויקריבנה בלי לחם כדין בהמת אחריות. (11)

אמר תירץ ליה רבינא רב דימי בדרך תמיהה:

התורה הרי אמרה [קוהלת ה]: "טוב אשר לא תדור, משתדור ולא תשלם", ואת אמרת ליקום ולינדור בתחילה [ואתה מציע שידור נדר לכתחילה]! (12)?

מתניתין:

האומר "הרי עלי תודה ולחמה", אינו יכול להביאם ממעות מעשר שני שיש בידו, אלא יביאם מן החולין, וכפי שלומדת המשנה לקמן פא א מן הכתוב, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין; אבל אם אמר

אחרת, ולימא עלי תודה אפריש אותו בהמה לנדרו, וטעות סופר יש כאן, וצריך לומר "ויפריש אותה בהמה לתודתו".

12. ביאר בפירוש המיוחס לרש"י: דסבירא ליה, טוב מזה ומזה שאינו נודר כלל; וכוונתו למבואר בחולין ב א [ועוד] שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה: טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: טוב מזה ומזה נודר ומשלם, ואם כן סוגייתנו כרבי מאיר.

אבל התוספות כתבו: ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר "הרי זו" אבל מר "הרי עלי" לא, כדאיתא בריש חולין ב א.

1. לכאורה נראה, שאפילו אם לא אמר "תודה עלי מן החולין", אלא שאמר "תודה עלי" סתם,

11. פירש רש"י מכתב יד: ולייתי עוד בהמה אחרת לאחריות נדרו, דהא "עלי" קאמר וחייב באחריותו, וחלה על האחת [נראה דצריך לומר "על האחרת"] קדושת אחריות; והוצרך רש"י לזה, משום שאם לא חלה קדושת אחריות אלא בספק היא עומדת אם כן אין יקריב את שלשתן, והרי כיון שהשניה קיימת לא חלה על השלישית קדושה כלל, ולא יתקן מאומה.

ומזה מבואר שהמפריש שתי תודות או שתי חטאות לאחריות חלה על שתיהן קדושה ודאית; וכבר נתבאר בהערות לעיל ששיטת התוספות

שואלת הגמרא: **מאי טעמא**, והרי לא נדר אלא לחמי תודה!?

משום **דמידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה לא איקריב** [יודע הוא שאי אפשר להקריב לחם בלי תודה], והאי "תודה ולחמה" קאמר, [ואם כן ודאי נתכוין לחייב את עצמו בתודה ובלחמה] —

והא דלא קאמר אלא "לחמי תודה", אין זה אלא משום **דסוף מילתא נקט** [הזכיר את סוף הדבר בלבד], ואולם עיקר כוונתו היא לכל הדבר.

ומקשינן על רב הונא מהא דתנן במשנתנו:

האומר "תודה מן המעשר, ולחמה מן החולין", **יביא**, ואין צריך להביא את התודה מן החולין דוקא —

ולדברי רב הונא הסובר שהמחייב את עצמו בלחם, ממילא מתחייב הוא אף בתודה,

ד. האומר "תודה עלי מן המעשר, ולחמה מן החולין", **יביא** — אם ירצה — כמו שנדר; כלומר, יכול הוא להביא את התודה אפילו מן המעשר שהרי כך נדר, ואילו את הלחם יביא דוקא מן החולין.⁽²⁾

האומר "הרי עלי תודה, היא ולחמה מן המעשר", **יביא** — אם ירצה — את שניהם מן המעשר.

וכשהוא יכול להביא מן המעשר, לא **יביא מחיטי מעשר שני** עצמם, אלא **ממעות** הפדיון של **מעשר שני** בלבד; ובגמרא יתבאר הטעם.

גמרא:

אמר רב הונא: האומר "הרי עלי לחמי תודה" ולא הזכיר בנדרו את התודה עצמה, הרי זה מביא תודה ולחמה.

שנתחייב בלחם חשוב דבר שבחובה, ולכן אפילו אם התודה מן המעשר מכל מקום הלחם צריך להיות מן החולין, אם כן מה בכך שהוסיף "לחמה מן המעשר", הלא כבר נתחייב בלחם כשחייב עצמו בתודה, אלא ודאי כיון דגוף התודה מן המעשר, גם לחם דידה מן המעשר.

אבל ב"לקוטי הלכות" [וראה ב"זבח תודה" שם], ובמוסגר מחתן ה"שפת אמת", **הביאו מן ה"תורת כהנים"**, שאם אמר "תודה מן המעשר" ולא אמר "לחמה מן המעשר" יביא לחמה מן החולין; וב"שלמי יוסף" סימן קיט, הביא, שכפירוש **הראב"ד** ל"תורת כהנים" מבואר לא כן, אלא מביא אף את הלחם מן המעשר, וגירסא אחרת לו ב"תורת כהנים", ראה עוד שם.

והוסיף "ולחמה מן המעשר", מכל מקום יביא היא ולחמה מן החולין.

2. **דקדק ב"שפת אמת"**, שאם אמר "תודה עלי מן המעשר" ולא הזכיר לחם כלל, הרי זה מביא תודה ולחמה מן המעשר; אלא שמלשון המשך המשנה ששינינו: "תודה היא ולחמה מן המעשר, יביא", משמע בהיפוך, שדוקא אם אמר על שניהם שיבואו מן המעשר, מביאם מן המעשר, אבל אם לא הזכיר אלא תודה בלבד להביאה מן המעשר, אין הדין כן.

וכתב: מסברא נראה דדיוקא דרישא דוקא, דאי נימא דבלא פירש על הלחם שיביאנו מן המעשר, צריך להביאו מן החולין, כי מאחר

תיקשי: ואמאי יכול הוא להביא את התודה מן המעשר, והרי כיון דאמר "לחמה מן החולין" ונתחייב — לדעת רב הונא — אף בתודה, אם כן היה לנו לומר ממילא שיביא היא ולחמה מן החולין! (3)

ומשנינן: שאני התם כשאמר בפירושו "תודה מן המעשר ולחמה מן החולין", דכיון דאמר "תודה מן המעשר", נעשה כאומר "הרי עלי לחם, לפטור חיוב הלחם לתודתו של פלוני". (4)

ומשנינן: הכי השתא [וכי הנידון דומה לראיה]?!

ומקשינן עלה: אי הכי, ברישא דקתני: "האומר תודה [עלי] מן החולין, ולחמה מן

בשלמא לחם, למיפטר תודה אתי [לחם אכן בא לפטור תודה], ושייך לפרש את חיובו

3. נתבאר לפי פשוטו, שכוונת הגמרא להקשות: כשם שאם אמר "תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר", יביא היא ולחמה מן החולין, ומשום שכשחייב עצמו בתודה נתחייב גם בלחם, ואין בכחו לומר שיביא את הלחם מן המעשר, כך לדברי רב הונא, כיון שהמחייב את עצמו בלחם ממילא מתחייב הוא בתודה, שוב אין בכחו לומר שיביא את התודה מן המעשר.

אבל בתוספות הקשו: הרי טעמו של רב הונא הוא משום ד"סוף מילתא נקט", והא לא שייך הכא "סוף מילתא נקט", שהרי הזכיר אף את תחילת הדבר ואמר בהדיא שהוא נודר מן המעשר!?

ולכן פירשו: דקשיא ליה, דכי אמר "הרי עלי לחמי תודה", יביא תודה מן המעשר כמו האומר "הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין"; ומשמע כוונתם, דבשלמא כשאומר בפירושו "הרי עלי תודה" מסתמא כוונתו להביא מן החולין, אבל כשלא חייב עצמו בתודה כלל אלא בלחמי תודה, ורק משום שאין יכול להביאם בלי תודה, אם כן שמא לא נתכוין לחייב עצמו אלא מן המעשר; אלא שצריך ביאור: שמא אין הכי נמי,

שהרי רב הונא לא אמר אלא שהוא מתחייב תודה, ויביא מהיכן שיביא; מלבד מה שצריך ישוב להכניס את ביאורם בלשון הגמרא.

4. בפשוטו כוונת הגמרא היא, שאין לחייבו בתודה מחמת שנתחייב בלחם, ומשום שחיוב הלחם אינו חיוב בפני עצמו שחייב את עצמו, עד שנאמר: אין לחם בלי תודה, ונתחייב אף בתודה, שהרי ייחס את חיוב הלחם לחיוב תודה שקיבל על עצמו מן המעשר, ואין לנו להוסיף עליו חיוב נוסף של תודה, וכמו המחייב את עצמו בלחם לפטור חובתו של פלוני, שאין להוסיף עליו חיוב נוסף של תודה.

אך לפי מה שביארו התוספות את קושיית הגמרא, צריך ביאור תירוץ הגמרא, וראה "שלמי יוסף" סימן קיט ד"ה ואף לפי.

5. לפי פשוטו כוונת הגמרא היא, למה אתה מחייבו בלחם מחמת חיוב שנתחייב בתודה, והרי לא נתחייב תודה בפני עצמה, אלא ייחס את חיובו לחיוב הלחם שהוא מחייב את עצמו, ואין להוסיף עליו חיוב לחם נוסף; אך לשיטת התוספות צריך ביאור.

אם חייב עצמו בזבח חייב הוא להביא אף נסכים, אבל אם חייב עצמו בנסכים אין הוא חייב להביא זבח, כי מתנדב אדם נסכים בפני עצמו, שלא כלחמי תודה שאינם באים בפני עצמו, לפיכך **תנא נמי תודה לבד**, ולא תני לחם לבד.

ומקשינן על מה ששנינו בברייתא "האומר, הרי עלי תודה בלא לחם, וזבח בלא נסכים, כופין אותו ומביא תודה ולחמה, זבח ונסכים":

אמאי חייב הוא להביא לחם ונסכים, והרי נדר ופתחו עמו הוא, ולא יביא תודה וזבח כלל!?

כלומר, הרי מה שאמר "בלא לחם, בלא נסכים" — שהוא דבר שאי אפשר, כיון שחייב עצמו בתודה ונתחייב ממילא בלחם — הוי חזרה ממה שחייב עצמו בתודה, שהרי יודע הוא שאין תודה בלי לחם, והיות ותוך כדי דיבור אמר כן, יתבטל כל נדרו, וכאילו מצא פתח לנדרו! (7)

אמר תירץ חזקיה: הא מני ברייתא זו? בית שמאי היא, דאמרי בכעין זה "תפוס לשון הראשון", ואף כאן תפוס לשון הראשון שחייב עצמו בתודה ובזבח, ולא תתפוס לשון האחרון שאמר "בלא לחם, בלא נסכים" —

בלחם כמי שבא להשלים את חיוב התודה.

אבל תודה, למיפטר לחם מי אתיא?! וכי התודה באה לפטור את הלחם עד שנפרש את חיובו בתודה כמי שבא להשלים את חיוב הלחם שנתחייב, הרי אין הדבר כן כי חיוב תודה הוא עיקר החיוב והלחם בשביל התודה הוא בא, ולכן, משנתחייב בתודה נתחייב גם בלחם, ואין הוא יכול להביא את הלחם מן המעשר.

תא שמע: האומר "הרי עלי תודה בלא לחם", וזבח [או שאמר "הרי עלי זבח] בלי נסכים", כופין אותו ומביא תודה ולחמה, זבח ונסכים.

ומקשינן מברייתא זו לרב הונא: הרי משמע **טעמא דאמר "תודה"** לבד [כלומר, דוקא אם חייב עצמו בתודה] אז חייב הוא תודה ולחם, אבל לא אמר תודה, כלומר, אבל אמר "לחם" לבד — לא מתחייב הוא בתודה ולחם, ודלא כרב הונא! (6)

ומשנינן: לעולם הוא הדין אף על גב דלא אמר תודה, אלא חייב עצמו בלחם בלבד הרי הוא חייב בתודה ולחם; ומה שלא נזכר כן בברייתא, הוא משום:

ואידי דקא בעי למיתנא "זבח בלא נסכים", דלא מתני ליה "נסכים בלא זבח", היות והברייתא עוסקת אף בנסכים, וזוה דוקא

כלום, ומסתמא נתכוין לחייב עצמו גם בתודה, אבל אם אמר במפורש שאינו מחייב עצמו בתודה, גם רב הונא מודה שאין בדבריו כלום.
7. א. נתבאר על פי לשון רש"י מכתב יד, שכתב: כיון דאמר בתוך כדי דיבור "בלא

6. תמהו התוספות: הרי אין לך לדקדק מכאן, אלא שאם אמר "הרי עלי לחם בלא תודה" [דומיא דתודה בלי לחם] אינו חייב בתודה ולחם, ובאופן זה אפילו רב הונא מודה, כי לא אמר רב הונא אלא משום שלא הזכיר מן התודה

דתנן במסכת נזיר ט א: האומר "הריני נזיר", הרי זה אסור ביינן שאסרה תורה עליו, ובכל שאר איסורי נזיר —

האומר "הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה":

אלא שרוצה להביא לחם מן המעשר. ודבריהם צריכים ביאור, מאי שנא ממה שאמרו בגמרא גבי "תודה בלא לחם", דלפי בית הלל הוי "נדר ופתחו עמו" ואין אומרים אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט!

וביאר ב"חק נתן", שלדעת התוספות קושיית הגמרא "נדר ופתחו עמו" אינה משום חזרה ודלא כרש"י, אלא משום נדר טעות, וכפירוש שני בפירוש המיוחס לרש"י; וראה עוד ב"עולת שלמה" וב"מנחת אריאל"; [ומיהו אכתי צריך ביאור: למה במשנתנו אין זה נדר טעות, וכפי שנתבאר לעיל]; וראה עוד ב"נתיבות המשפט" [רנה ג] שכתב ישוב אחר על קושיית התוספות.

וראה עוד בהמשך הסוגיא בהערות, מה שנרשם בזה.

ב. בעיקר דברי התוספות דכיון דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אין שייך חזרה, כתב ב"קצות החושן" [רנה ב]: ואף על גב דבמסירה להדיוט גופיה מהני חזרה תוך כדי דיבור, היינו משום דגבי הדיוט מסירה ומשיכה גרידא אינו עושה קנין אם אינו אומר להקנות לו, וכן אמירה גרידא שאומר להקנות אינו עושה קנין עד שימשוך, ומשום הכי, כיון דמשיכה אינו עושה קנין אלא על ידי דיבורו שאמר לו "קניי", יכול לחזור תוך כדי דיבור מדבורו קמא, והוה ליה משיכה או מסירה בלא דיבור; אבל בהקדש, אמירה ידידה מעשה הוא כמסירה, משום הכי אינו יכול לחזור בו.

ג. ראה מה שכתב ב"צאן קדשים" לבאר את הטעם שהקשתה הגמרא על הברייתא לאחר המשא ומתן בדברי רב הונא.

לחם" ודאי חוזר בו מן התודה, ויודע הוא שאין תודה בלי לחם; וכן הוא פירוש אחד בפירוש המיוחס לרש"י.

ולפי פירוש זה מתבאר לכאורה מה שלא העמידה הגמרא את קושייתה על משנתנו ששנינו "תודה עלי מן החולין, ולחמה מן המעשר", דהוי "נדר ופתחו עמו", כיון שאי אפשר לשלם חיובו מן המעשר; והיינו משום שבזה אין שייך לומר "יודע הוא שאין לחם מן המעשר", כי שפיר יש לומר שטועה הוא בדין.

ועוד פירש בפירוש המיוחס לרש"י: נדר ופתחו עמו, שיכול לומר: אני הייתי סבור שהייתי יכול להביא תודה בלא לחם, עכשיו שאיני יכול אי אפשר, והיינו שהוא נדר בטעות; [ויש להעיר, דהמעייין בסוגיית הגמרא בנזיר ט א יראה, ד"נדר ופתחו עמו" אינו משום שהוא רוצה לחזור בו, ראה שם היטב].

ולפי פירוש זה כל שכן שתיקשי על משנתנו, כשאמר "תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר", שודאי יכול הוא לומר: אני הייתי סבור שיכול אני להביא לחם מן המעשר עם תודה מן החולין!?

ובתוספות בד"ה תודה, כתבו: תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין, דכי אמר "הרי עלי תודה מן החולין" נתחייב הכל מן החולין, וכי הדר ואמר לחמה מן המעשר לא מצי הדר ביה ואפילו תוך כדי דיבור ... אפילו לבית הלל דחשבינן ליה "נדר ופתחו עמו", לא דמי להכא, דבעי למיהדר ולא מצי מיהדר, ד"אמירה לגבוה כמסירה להדיוט", ראה עוד שם; וראה ב"שפת אמת" סוף ד"ה בגמ' ר"י, שתמה על קושייתם, כיון שאין כאן חזרה,

מקום אין זה נדר ופתחו עמו, ומשום שהברייתא עוסקת באומר "אילו הייתי יודע שאין נודרין כך [תודה בלא לחם, זבח בלא נסכים], לא הייתי נודר כך כאשר אמרתי, אלא כך [הרי עלי תודה עם לחם זבח עם נסכים]". כלומר, מפרש הוא את דבריו, שלא היתה זו חזרה, אלא שלא היה יודע שאי אפשר לידור כן, ואילו היה יודע היה מתחייב כשאר מתחייבי תודה וזבח.⁽⁹⁾

ומקשינן עלה: ומאי "כופין" ששנינו בכרייתא, כלומר, והרי הוא מסכים להביא לחם ונסכים לאחר שנודעה לו טעותו, ולמה צריך כפייה?!⁽¹⁰⁾

בית שמאי אומרים: הרי זה נזיר, ומשום שאמר "הריני נזיר", ואף שבאמירת "מן הגרוגרות ומן הדבילה" חזר בו מדבריו, מכל מקום הרי זה נזיר גמור; והוא הדין שלשיתתם אין מועיל מה שאמר "בלא לחם, בלא נסכים" כדי לבטל את מה שנתחייב בתודה וזבח.⁽⁸⁾

ובית הלל אומרים: אינו נזיר, שהרי זה כ"נדר ופתחו עמו".

רבי יוחנן אמר לתרץ באופן אחר את הברייתא:

אפילו תימא ברייתא זו בית הלל היא, ומכל

והביא שם בשם הגר"ש רוזנבוסקי זצ"ל שאמר בשוב קושיית רבי עקיבא איגר: כיון דב"הרי עלי" איכא אמירתו לגבוה, אם כן חשיב נמי כמו שחל ההקדש, ולא הוי נדר גרידא, ולכך לא מהני לבית שמאי שאלה ב"הרי עלי", וראה עוד ב"קרן אורה" בנזיר שם.

9. ב"שפת אמת" צידד לומר, שחזקה חלוק על רבי יוחנן, וסובר: אפילו כשאמר כן לאחר מעשה, אין אלו אלא דברים שבלב, ראה שם, שדעתו נוטה לא כן, ולא נחלקו בדין אלא בפירוש הברייתא.

10. בהערה לעיל הובא מדברי רש"י, שעיקר קושיית הגמרא היתה משום שהרי יודע הוא שאין תודה בלי לחם, ואם כן כשאמר "בלא לחם" ודאי חוזר הוא בו; ולפי זה היה נראה לכאורה, שאם שאלוהו ואמר שאין יודע שאין תודה בלא לחם, כי אז אין זו חזרה, ואפילו אם לא הוסיף ואמר "אילו הייתי יודע שאין תודה בלי לחם, הייתי נודר תודה עם לחם"; אך מקושיית הגמרא "ומאי כופין" מוכח

8. הנה בגמרא בנזיר ט ב גבי האומר "הרי עלי מנחה מן השעורים" מבואר, דלפי בית שמאי צריך להביא מן החיטים; והקשה שם רבי עקיבא איגר בגליון הש"ס:

הרי בגמרא שם בעמוד א מבואר טעמם של בית שמאי שהוא משום "כיון דאמר הריני נזיר, הוה ליה נזיר, כי קאמר מן הגרוגרות מן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי [כלומר, מתחרט וחוזר בו כאדם שבא לשאול לחכם על נדרו, תוספות שם], ובית שמאי לטעמייהו דאמרי "אין שאלה בהקדש", וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בניירות; ואם כן איך נלמד מזה לאומר "הרי עלי מנחה מן השעורים", דבשלמא בניזיר שהוא נתפס בקדושה הרי זה כמו הקדש שאין בו שאלה, אבל כשאומר "הרי עלי מנחה", שלא הקדיש עדיין ולא חל הקדש על שום דבר רק שקיבל עליו להביא מנחה, הוי רק נדר בעלמא; ובפשוטו נראה דבאומר "הרי עלי להביא עולה" דמודה בית שמאי דיש לו התרה.

והעיר ב"שלמי יוסף" סימן קכ אות ב, שקושיא זו יש להקשות גם על סוגייתנו באומר "הרי עלי תודה" [ראה עוד מה שכתב בזה];

אמר לך רבי יוחנן: הא — ברייתא זו — ודאי בית שמאי היא.

ומפרשת הגמרא את לשון הברייתא: "כופין אותו ואומר לו שמור ושמעת":

מאי "שמור ושמעת"?

אמר פירש אביו:

"שמור" היינו: הבא תודה —

"ושמעת" היינו: הבא גם לחמה.

רבא אמר לפרש את לשון הברייתא:

"שמור" היינו: הבא תודה ולחמה.

"ושמעת" היינו: שלא תהא רגיל לעשות כן לנדור תודה בלי לחם וזבח בלי נסכים.⁽¹²⁾

ומשנינן: דקא בעי הדר ביה [רצונו לחזור בו], ואז כופין אותו מאחר שנתברר מדבריו הראשונים שאין כאן "נדר ופתחו עמו".

תא שמע: האומר "הרי עלי תודה בלא לחם" "וזבח בלא נסכים", ואמרו לו "הבא תודה ולחמה, וזבח ונסכים", ואומר "אילו הייתי יודע כן לא הייתי נודר", כופין אותו ואומר לו "שמור ושמעת", כלומר, קיים נדרך [ולקמן מפרש הגמרא את לשון הברייתא] —

בשלמא לחזקיה — המפרש את הברייתא הראשונה כבית שמאי — ניהא ליה, כי אף ברייתא זו בית שמאי היא —

אלא לרבי יוחנן — המפרש את הברייתא הראשונה באומר "אילו הייתי יודע, הייתי נודר תודה וזבח עם לחם ונסכים" — קשיא ברייתא זו, שהרי לא אמר כן, אלא "לא הייתי נודר כלל"! (11)

בלא לחם, משמע לא כן, ולא הוקשה לגמרא אלא משום שהוא אינו יודע, ולכן בהכרח כשאמר "בלא לחם בלא נסכים" ודאי חזר בו, וצריך תלמוד. אבל לפירוש שני בפירוש המיוחס לרש"י, כבר נתבאר שעיקר תירוץ הגמרא באמת הוא משום שאומר "אילו הייתי יודע, הייתי נודר תודה ולחם וזבח ונסכים".

12. כתב ב"שפת אמת" לבאר את מחלוקתם:

אביי סובר: הגם דמחויב להביא לחם, מכל מקום אין זה בכלל נדרו ואינו עובר בכל יחל כשהביא תודתו בלא לחם, כיון דהוא לא נדר לחם; כלומר ואין זה בכלל "מוצא שפתיך תשמור".

רבא סובר: כיון דהדין הוא דצריך להביא לחם, הוי ממש כפירש בנדרו לחם, ועובר נמי

לא כן, וצריך תלמוד. אבל לפי פירוש שני בפירוש המיוחס לרש"י [וכן לדעת התוספות, לפי מה שפירש בדעתם ב"חק נתן", כמבואר כל זה בהערה לעיל], שעיקר קושיית הגמרא היתה משום שהוא נדר טעות, אם כן באמת עיקר התירוץ הוא, משום שלפי דבריו היה נודר גם אילו היה יודע שמתחייב הוא תודה ולחם, ומקשה שפיר הגמרא "ומאי כופין".

11. מכאן מוכח, שעיקר תירוצו של רבי יוחנן הוא משום שהוסיף ואמר "אילו הייתי יודע, הייתי נודר תודה עם לחם וזבח עם נסכים", אבל אין די שיאמר "לא הייתי יודע שאין נודרים תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים"; ואילו מדברי רש"י בקושיית הגמרא לעיל, שפירש את הקושיא משום שידוע הוא שאין נודרים תודה

שנינו במשנה: [האומר] "תודה, היא ולחמה מן המעשר" יביא:

ומקשינן על לשון "יביא", וכי לא סגיא דלא מייתי [וכי חייב הוא להביא דוקא באופן זה] ואינו יכול להביא את שניהם (13) מן החולין, והרי ודאי שאם רצה להביא הכל מן החולין תבוא עליו ברכה!?

רב נחמן ורב חסדא אמרי [תירצו]: כך היא כוונת משנתנו: רצה מביא מן המעשר, לא רצה לא יביא מן המעשר אלא מן החולין.

שנינו במשנה: ולא יביא מחיטי מעשר שני, אלא ממעות מעשר שני:

רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרויהו:

לא שנו — שלא יביא לחמי תודה ממעשר שני עצמו — אלא מחיטי מעשר שני, היינו החיטים עצמם שהופרשו למעשר שני, אבל מחיטין חלקוחות ממעות מעשר שני שפדה את המעשר השני, וקנה בהם חיטים שלא לצורך לחמי תודה, ועכשיו רוצה לעשות מהם לחמי תודה — יביא.

יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר:

לא שנו שלא יביא אלא מחיטי מעשר שני, אבל מחיטין חלקוחות ממעות מעשר שני — אף שלא ניקחו לשם לחמי תודה — יביא; וכרב נחמן ורב חסדא.

אמר ליה: רבי! אתה אומר כן. אבל אני אומר: אפילו מחיטין חלקוחות ממעות מעשר שני לא יביא, אלא אם לקח לכתחילה חיטים ממעות המעשר בשביל לחמי תודה.

ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך [ואסביר את טעמי, ואת טעמך]:

טעם שלך: כי תודה — כלומר לחמי תודה — מחיבא קא ילפת לה שהוא יכול להביא ממעות מעשר שני [כשלא קיבל עליו להביא תודה], משלמים שהרי קראה התורה לתודה "תודת שלמיו", וכשם שלמים יכול הוא לקנות ממעות מעשר שני [כדמפרש ואזיל], כך יכול הוא להביא מהם לחמי תודה.

ושלמים עצמם שהוא יכול להביא ממעות א-ב9 מעשר שני נלמד "שם שם" ממעשר, שנאמר [דברים כז ז]: "וזבחת שלמים ואכלת שם", ונאמר במעות מעשר שני [דברים יד כו]: "ונתתה בכסף ואכלת שם" — (1)

ומאחר שתודה משלמים נלמדת, מינה [הרי

ב"בל יחל".

13. ראה תוספות ד"ה תודה.

נאכלים, ומעשר שני לאכילה ושחיה ניתן; ויש לעיין: אם כן למה לנו ללמוד לחמי תודה משלמים כיון שנאכלים הם?! וראה היטב ב"שפת אמת" בד"ה במשנה כ"ד; וראה עוד בהערות בהמשך הענין.

וברש"י קדושין נו א ד"ה לשם שלמים, כתב: דרך כל בהמות שנקחות בכסף מעשר ליקרב שלמים, כדילפינן לה במנחות "שם שם",

1. ב"שפת אמת" בסוף העמוד — ומובא בהערה שם, ראה שם — מבואר, שעיקר הטעם שאנו צריכים לרבות שלמים שיכול הוא להביאם ממעות מעשר, הוא משום האימורים שאינם